

Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması

Developing the Scale for Time Management in Instructional Process: Validity and Reliability Study

Ramazan Yirci^{a*}, Ahmet Yavuz^b

^aKahramanmaraş Sütçü İmam University, Kahramanmaraş, Turkey

^bMinistry of National Education, Kahramanmaraş, Turkey

Öz

Bu çalışmada öğretmenlerin öğretim sürecinde zamanı nasıl kullandıklarını inceleyecek bir zaman yönetimi ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi 2016 – 2017 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ve Onikişubat merkez ilçelerinde görev yapan 315 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında öğretim sürecinde zaman yönetimine ilişkin ölçek geliştirme çalışması için öncelikle ilgili alan yazın taranmıştır. Sonrasında ölçek maddeleri için soru havuzu oluşturma, örnek form hazırlama, kapsam geçerliliği için uzman görüşüne başvurma, pilot uygulama yapma, elde edilen verilere AFA (açımlayıcı faktör analizi) yapma, ikinci uygulama çalışmasını yapma, DFA (doğrulayıcı faktör analizi) yapma ve güvenirlilik analizi hesaplama uygulamaları sırası ile yapılmıştır. AFA sonucunda tek faktörlü 18 maddelik bir yapı elde edilmiştir. Ancak yapılan DFA sonucunda bir maddenin regresyon katsayısının .07 olduğu görülmüştür. Söz konusu maddenin çıkarılması sonrasında yinelenen DFA sonucunda ise uyum iyiliği indeksleri Ki-Kare Uyum Testi (χ^2/sd : 1,823), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI: 0.92), Karekök Ortalamalarının Yaklaşık Hatası (RMSEA: 0.052) ve SRMR değeri 0.050 olarak bulunmuştur. Hesaplanan bu değerlerin kabul edilebilir uyum değerleri arasında olduğu belirlenmiştir. Sonrasında ölçeğin tamamı için yapılan iç tutarlılık katsayısı hesaplamasında ise .86 değerine ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayanarak Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği'nin öğretmenlerin zamanı kullanım biçimlerine yönelik görüşlerini ortaya koymada geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Zaman yönetimi, öğretim süreci, güvenirlilik ve geçerlik, ölçek geliştirme, öğretmen.

Abstract

In this research, it was aimed to develop a time management scale to examine how teachers use time when teaching. The sample of the research consists of 315 teachers working in the districts of Dulkadiroğlu and Onikişubat in Kahramanmaraş province in 2016 - 2017 academic year. Within the scope of the research, the related literature was reviewed for the scale development study. After literature review a question pool for scale items were composed. Preparing questionnaire forms, gathering expert opinions for the content validity, performing pilot study, exploratory factor analysis, collecting data for confirmatory factor analysis and reliability analysis were carried out respectively. As a result of exploratory factor analysis, a structure with 1 factor and 18 items was obtained. However, it was seen that the factor load of one item was below .30, and it was removed and CFA was repeated. As a result of CFA goodness of fit indices Chi-square fit test (χ^2 / SD : 1.823), comparative fit index (CFI: 0.92) Approximate Error of the root mean square (RMSEA: 0.052) and SRM value were found 0.050. These calculated values were found to be among the acceptable intervals. In the calculation of the internal consistency coefficient for the whole scale, the value of .86 was reached. Based on these findings, it can be said that the Time Management Scale in the Teaching Process is a sufficient scale to reveal the ways in which teachers use time in teaching process.

Keywords: Time management, instructional process, reliability and validity, scale development, teacher.

© 2018 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Asst. Prof. Dr. Ramazan Yirci, Faculty of Education, Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Kahramanmaraş, Turkey. E-mail address: ramazanyirci@gmail.com. ORCID ID: 0000-0003-4696-7420.

^bAhmet Yavuz, Ministry of National Education, Kahramanmaraş, Turkey. E-mail address: ahmet_yavuz_@outlook.com. ORCID ID: 0000-0001-8694-3074.

* Bu çalışma KSU Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yrd. Doç. Dr. Ramazan YİRCİ danışmanlığında Ahmet Yavuz tarafından hazırlanmakta olan yüksek lisans tezinden üretilmiş olup ilk hali 12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Received Date: August 13th, 2017. Acceptance Date: January 30th, 2018.

1. Giriş

Zaman kavramı tekrarı olmayan, sınırlı, depolanamaz, satın alınamaz ve biriktirilemez gibi özelliklere sahiptir. Bu bilgiler doğrultusunda zaman, kendine has özellikleri olan benzersiz bir kaynak olarak ifade edilebilmektedir (Karadağ, 2013). Zamanın bu özellikleri ise zamanı daha ayrıntılı bir şekilde ele almayı elzem hale getirmiştir (Kingir, Mesci, ve Akbaş, 2010). Günümüz şartlarında insanların faaliyette bulunduğu alanların hemen hemen hepsinde meydana gelen gelişmeler ve buna bağlı olarak ortaya çıkan gerek bireysel gerekse örgütsel anlamdaki rekabet, iş yükü miktarında da artışlar meydana getirmektedir (Akatay, 2003). Bu durum ise tüm kaynakların en verimli şekilde kullanılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Zamana iş dünyası açısından bakıldığında karşılık olarak para veya başarı ifadelerine denk gelebilirken, sosyal yaşam açısından bakıldığında ise dinlenme ve motive olma anlamlarına geldiği de görülebilmektedir (Caz, 2014). Bundan dolayı boşa harcanan her zaman dilimi tüm insanlar için boş yere harcanmış zayı edilmiş bir zamandır. Ancak etkin bir yönetici zamanının boşa harcanmasına izin vermeyen, aksine onu sürekli kontrol altında tutan kişidir (Özer, 2010). Zamanın yetersizliğinden dem vuran insanlar bilinçsiz bir şekilde oradan oraya koştuktansa ben yapmış olduğum bu işi neden, nasıl yapıyorum yahut böyle yapmak zorunda mıyım, sorularını kendilerine yöneltmeden ve bir zaman hesabı yapmadan doğrudan karmaşaya atılmaktalar (Abay, 2000). Buradan yola çıkarak ele aldığımız zaman kavramını etkili bir şekilde değerlendirmek ve işlevsel bir şekilde kullanabilmek için zamanın iyi yönetilmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Akyüz, 2009).

Zamanı yönetme kavramı ilk olarak yoğun ve sürekli iş başında olan yöneticilerin mevcut zamanlarını daha etkili bir şekilde kullanmaları ve bu zamanı daha iyi organize etmeleri için bir eğitim aracı olarak Danimarka'da doğup dünyaya yayılmıştır (Güçlü, 2001). Zaman yönetimi durumu öncelikle öznel bir durumdur. Sizin çalışma şekliniz içinde bulunduğunuz durumlar ve durumların elverdiği şartlar çerçevesinde uyum göstermek zorundadır. Aynı şekilde bireyin kendine has özellikleri ve alışkanlıkları zamanı yönetmesine engel teşkil ediyorsa kişi bu alışkanlıklarından feragat etme eğilimi de göstermek zorundadır. Bu doğrultuda alışkanlıklardan vazgeçilmesi yahut alışkanlıkların değiştirilmesi kişisel bir kararlılık gerektirmektedir (Haynes, 1999). İş örgütlerinin planlama, eş güdüm, yönetim, denetim vb. şeklindeki işlevleri göz önünde bulundurulduğunda zaman kavramı her işi etkileyen ve örgütsel amaçların gerçekleşmesinde en önemli rolü oynayan kavram olarak görülmektedir. Buna karşılık yönetsel faaliyetler açısından ele alındığında zamanın gerektiği şekilde kullanılmadığı araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bu önem derecesine sahip olan kaynağın etkili bir şekilde kullanılması gereksinimi zamanın yönetimini kaçınılmaz kılmaktadır. Zaman yönetimi ise, bir yaşamsal beceri olarak ele alındığında yapılması gereken iş ve işlemlerin belirli bir dizin haline gelmesinde, bu yönetimi kişisel bir yaşam becerisi olarak ifade etmek mümkündür (Karadağ, 2013).

Okullar, diğer resmi ve özel kurumlar faaliyetlerinin çoğunu bir zaman baskısı altında gerçekleştirirler. Bu çalışmaların takvimi önceden belirlenmiştir. Tatiller, mesai saatleri, ders saatleri, okul giriş çıkış zamanlarının hepsi bilinmektedir. Zira devlet kurumları için bu belirlenmiş zaman dilimi yasal bir temele dayandırılmıştır. Sürecin başlaması ile öğretmenler, öğrenciler, veliler ve yöneticiler kendilerini bir koşturmacanın içerisinde bulurlar (Karlı ve diğerleri, 2015). Ancak farklı çevrelerden gelen öğrencilerin bir sınıf atmosferi altında toplanması ve sürekli olarak bir etkileşimin söz konusu olması bakımından eğitim-öğretim ortamları zamanın farkında olunmadan israfına neden olunabilecek yerler olabilir. Bu durum, gerek öğrencilerin tutumundan gerek dersin özelliklerinden gerekse de öğretmenin yetersizliğinden ileri gelen bir durum olabilir. Bunun önüne geçmek isteyen öğretmenler etkili bir plan ve çalışma ile bunu en düşük seviyeye çekebilir hatta tamamen ortadan kaldırabilirler. Bunun için öğretmen zamanı öldürmek yerine zamandan tasarruf ederek aynı zaman içerisinde yapılan akademik faaliyet sayısını artırmalıdır (Taş, 2012).

Sınıf yönetimi kavramı öğretmeni süreç içerisinde en çok yoran ancak öğretmenin en temel uğraş alanlarından birisidir. Ancak bu etken, öğrencilerin öğrenmelerini etkilemesi açısından öğretmenin beceri sahibi olmasını gerektiren birtakım çalışmalar bütünüdür. Zira öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinden faydalanma düzeyleri ve tatmin olma duyguları üzerinde öğretmenin bu becerisi önemlidir. Öğretmenin yeterlilik ve yetersizlik durumları ise sınıf yönetimi becerileri ile ilişkilidir (Epçaçan, Epçaçan, 2012). Söz konusu sınıf yönetiminde öğretmenin sahip olması gereken bu beceriler; sınıfta öğrenmenin sağlanabilmesi adına sınıfın elverişli bir ortam haline getirilmesi, fiziksel düzenlemelerin yapılması, zaman yönetimi stratejilerinin kullanılması, iletişimin yönetilmesi, ilişki yönetiminin ve öğrenci motivasyonunun sağlanması şeklinde sıralanabilir (Akın, Koçak, 2007). Sınıfta zaman yönetiminin amacı, eğitimin hedeflerini gerçekleştirmek için ders süresini mümkün olan en etkili şekilde kullanmaktır. Okulda eğitim için ayrılmış ve sınırlandırılmış özel bir zaman dilimi vardır. Ders işlemeye uygun olmayan sınıf ortamı ve sınıf atmosferi öğrencilerin derse odaklanmalarını olumsuz yönde etkiler. Öğretmen bu durumun bilincinde olmalı ve olabildiğince durumu olumluya çevirmeye çalışmalıdır (Aydın, 2000). Bunun için ders esnasında öğretmen boşluk bırakmayacak şekilde ders süresini planlamalıdır. Aksi takdirde bu boşluğu gören öğrenciler arkadaşlarıyla muhabbet etmeye, bir şeyler çizmeye ya da karalamaya başlayarak derse olan dikkatlerini kaybedeceklerdir. Bu, öğretmenin sınıfta oluşmasını istemeyeceği bir durumdur (Şişman, 2000).

Sınıf yönetiminde verimliliğin sağlanabilmesi adına sınıf yönetiminde zaman yönetimi uygulaması bir gerekliliktir (Üstün, Nural, Değer, 2003). Dersin etkili ve verimli olmasının yolu da tüm öğrencilerin akademik öğrenmelerine yapılan katkıdan geçmektedir. Akademik anlamda öğrenmeler geçerli düzeyde sağlanmışsa ders süresi de verimli kullanılmış demektir (Ekici ve diğerleri, 2005). Çünkü bizzat sahada görev yapan öğretmenlerin, uygulama esnasında en büyük rolü üstlenmeleri zaman yönetimini zorunlu kılmaktadır (Livatyalı ve diğerleri, 2011).

Eğitim amaçlarını gerçekleştirmek isteyen öğretmenler sürekli olarak zaman baskısı hissetmektedirler. Zira bu amaçların gerçekleştirilmesini zora sokan birçok faktör bulunmaktadır. Öğrenciye verilen sorumlulukların zamanında yerine getirilmemesi, resmi tatiller ve iklim şartları doğrultusunda verilen tatiller gibi birçok etken öğretmenin işini, zaman yönetimi anlamında güçleştirmektedir. Bu durumda öğretmenin planlarını ve ek planlarını, öğretim yöntemlerini, ders için geliştirmiş olduğu ölççeklerini bu aksamaları göz önünde bulundurarak hazırlamış olması gerekmektedir (Özkılıç, Korkmaz, 2004). Ders işleme sürecinde öğretmenlerin bu süreyi mümkün olduğunca kayıpları en aza indirmek adına bir zaman yönetimi tekniğinden yararlanması ve dersin işleyişini rastgele bir durumdan çıkarması öğretmenden beklenen durumdur. Sınıf içerisinde kullanmak üzere zaman yönetimi taktikleri hakkında yeterli donanıma sahip ve bu taktikleri sürekli işe koşan öğretmenlerin ders işleme sürecinde zamanı istediği etkililikte kullanabilecek durumda olduğu söylenebilir (Çam, 2010).

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, eğitim sistemi içerisinde benzer amaçlar doğrultusunda faaliyet gösteren öğretmenlerin ders işleme sürecinde zaman yönetimi konusundaki yeterliklerini ve eksikliklerini ortaya koyabilmek adına “Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği” isimli, alanın kendisine özgü geçerli ve güvenilir bir ölççek geliştirmektir.

2. Yöntem

Bu kısımda araştırmanın çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi ile ilgili bilgi verilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeğinin geliştirilmesi çalışmasının evrenini Kahramanmaraş merkez ilçelerindeki toplamda 23 okul oluşturmaktadır. 2016-2017 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde pilot uygulama için tabakalı seçkisiz örnekleme yöntemi ile öncelikle farklı kademelerdeki 23 devlet okulu örnekleme olarak alınmıştır. Ardından bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı belirlenmiş ve 512 öğretmen olduğu tespit edilmiştir. 512 öğretmeni temsil eden örnekleme sayısı Büyüköztürk ve diğerleri (2014) tarafından önerilen eşitlik ile hesaplanmış ve 220 öğretmenin evreni temsil edeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın ilk uygulaması olan pilot uygulamada çalışma grubundaki 350 öğretmen gönüllülük çerçevesinde çalışmaya katılmıştır. Pilot uygulama ile elde edilen 350 veriden eksik işaretlemelerin olduğu 35 form araştırma dışında bırakılmış ve 315 dönüt üzerinden analizler yapılmıştır. Araştırma kapsamında çalışılan okullarda okul öncesi kademesindeki öğretmenlerin sayı bakımından çok az olması nedeniyle okul öncesi öğretmenleri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Tablo 1

Birinci uygulama çalışmasına katılan öğretmenlerin cinsiyet ve okul kademesine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%	Okul Kademesi	Frekans	%
Erkek	161	51	İlkokul	86	27
Kadın	154	49	Ortaokul	112	36
			Lise	117	37
Toplam	315	100		315	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere pilot uygulamaya katılan öğretmenlerin cinsiyet ve okul kademesine göre dağılımlarının evrendeki dağılıma benzer şekilde olduğu söylenebilir.

Tablo 2

Birinci uygulama çalışmasına katılan öğretmenlerin yaş ve kıdem durumları

Yaş	Frekans	%	Kıdem	Frekans	%
23 - 30	52	16	0 - 7	57	19
31 - 38	114	36	8 - 15	110	35
39 - 46	89	28	16 - 23	99	31
47 -.. +	60	20	24 - +	49	15
TOPLAM	315	100		315	100

Tablo 2’den anlaşılacağı üzere araştırmanın pilot uygulamasına katılan öğretmenlerin yarıdan fazlası 38 yaş ve altındadır. Bu durum Türkiye’nin mevcut öğretmen profiline de uygundur. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açıklanan Öğretmen Strateji Belgesi’ndeki verilere göre de Türkiye’de öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde ise %49,3’ünün 35 yaş ve altında olduğu belirtilmektedir (MEB, 2017).

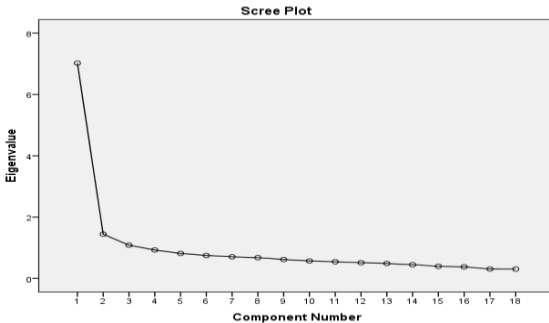
Ölçek geliştirme çalışmasının ikinci uygulaması birinci uygulamadan dört hafta sonra gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada veri toplanan 23 okuldan 315 katılımcıya dağıtılan anket formları toplanmış ve bunlardan 300 tanesinin analizler için uygun olduğu görülmüştür. Yapılan bu ikinci uygulama ölçeğin zamana karşı değişmeden farklı uygulamalar sonrasında kararlılık gösterip göstermeyeceğine ilişkin bir bulgu elde etmek amacını taşımaktadır. Bu kapsamda ölçeğin zamana karşı değişmediğini belirlemek için hesaplanan korelasyon sonucunun pozitif ve yüksek olması beklenir (Tavşancıl, 2014, Büyüköztürk, 2015).

2.3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde konu ile ilgili olarak alan yazın taraması tamamlanmıştır. Yapılan alan yazın taraması ile 35 maddelik beşli likert tipinde (*kesinlikle katılıyorum= 5, katılıyorum= 4, kararsızım=3, katılmıyorum=2, kesinlikle katılmıyorum=1*) ifadelerle hazırlanmış bir soru havuzu oluşturulmuştur. Sonrasında oluşturulan deneme formu uygunluk, anlaşılabilirlik, görünüş ve kapsam geçerliliği için iki Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi uzmanına, dört Eğitim Programları ve Öğretim uzmanına, bir de Ölçme Değerlendirme uzmanına görüşleri alınmak üzere sunulmuştur. Ölçek maddelerinin yer aldığı görüş formunda her maddenin karşısında “*Bulunmalı, Çıkarılmalı, Düzeltmeli*” ifadeleri yerleştirilmiş ve uzmanlardan kendilerine göre uygun ifadeyi işaretlemeleri istenmiştir. Söz konusu görüş formu Ek 1’de sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda 3 madde ölçekten çıkarılmış ve 2 maddenin de içeriği düzeltilmiştir. İçeriği düzeltilen 2 madde ölçekte 3 madde olarak yer almıştır. Bu çalışmanın sonrasında 33 maddelik Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği’nin uygulamasına geçilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi ve Bulgular

AFA çalışmasında ölçeğin alt boyutları arasında olması beklenen yüksek düzeyde ilişki göz önünde bulundurularak bir eğik döndürme yöntemi olan “Direct Oblimin” kullanılmış, delta ise “0” olarak kabul edilmiştir. Yapılan AFA kapsamında ölçeğin KMO değeri, Barlett’s test sonucu incelenmiş; KMO: .923 Barlett’s: .000’ olarak gözlenmiştir. Elde edilen bu değerler veri setinin yeterliliği ve açımlayıcı faktör analizine uygunluğu bakımından yeterli görülmüştür. Sonrasında madde toplam korelasyon değerleri ve faktör yükü .30’un altında olan ayrıca birden fazla faktöre .10’dan daha az bir farkla yüklenme gösteren ifadelerin ölçekten çıkarılması gerektiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda ölçekten 15 madde çıkarılmıştır. Pilot uygulama verilerine yapılan AFA sonucunda ölçek tek faktörlü 18 maddelik bir yapıya dönüşmüştür. Bu analiz sonucunda elde edilmiş olan tek faktörlü 18 maddelik ölçeğin scree plot’ta grafiği Şekil 1’deki gibidir.

Şekil 1. Açımlayıcı faktör analizi sonucu elde edilen scree plot grafiği

Şekil 1'de görüldüğü gibi çizgideki kırılma noktaları ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olabileceğini göstermektedir. Büyüköztürk'e (2015) göre faktör belirlenmesinde her bir faktörün öz değerinin (eigen value) bir ya da birden yüksek olması ve maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerinin yüksek olması esas alınabilir. Bu çalışmada da özdeğeri 1'den büyük üç faktörlü bir yapı gözlenmektedir. Ancak scree plotta kırılma noktasının net bir şekilde ilk faktörde gözlenmesinden dolayı ölçek tek faktörlü olarak kabul edilmiştir. Birinci faktörün özdeğeri 7.023 olup açıkladığı varyans %39.016'dır.

Tablo 3

Açıklanan toplam varyans değerleri

Faktör	Özdeğer	Açıklanan Varyans
1.	7,023	39,016

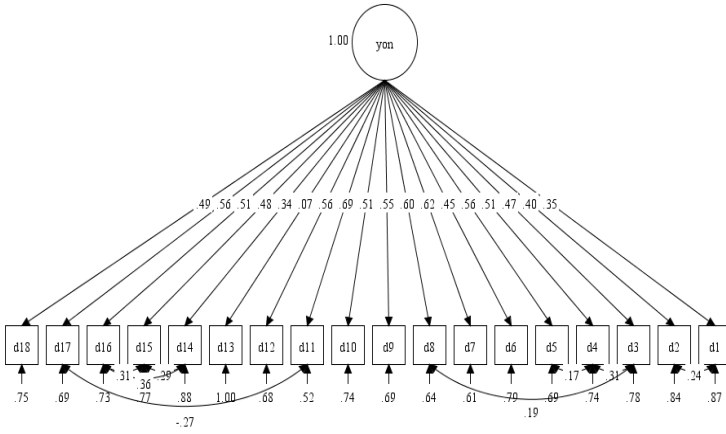
Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere 18 maddelik tek faktörlü ölçek toplam varyansın %39.016'sını açıklamaktadır. Analiz sürecinde bu değer en az % 30 kabul edilebilir iken bu çalışmada %35 olarak kabul edilmiş ve elde edilen %39'luk sonucun yeterli olduğu düşünülmüştür (Büyüköztürk, 2015). Analiz sonucunda elde edilmiş olan faktör madde bazında incelenerek "*Ders Sürecinde Zaman Yönetimi*" olarak isimlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan ölçeğe ait maddeler ve faktör yükleri tabloda ifade edilmiştir.

Tablo 4

Ölçeğe ait madde ve faktör dağılım yükleri

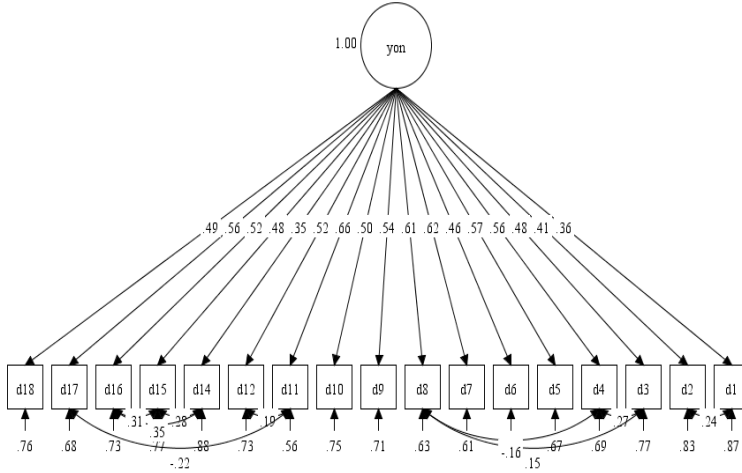
MADDE	FAKTÖR DERS SÜRECİNDE ZAMAN YÖNETİMİ
Sınıfa girdiğimde sınıfları selamlar (merhaba, günaydın) konunun bir sonraki konu ile bağlantısını yaparım.	,765
Öğrencilerin derse aktif olarak katılmalarını sağlarım.	,711
Öğrencilere bir sonraki ders için yapmaları gereken hazırlıkları bildiririm.	,686
Derste konuyu daha eğlenceli hale getirecek yöntem ve teknikler kullanırım.	,677
Ders işleniş sırasında öğrencilere dikkat edilmesi gereken yerleri vurgularım.	,676
Derste kullanmayı planladığım araç gereçlerin dersten önce hazır olmasını sağlarım.	,670
Öğrencilerden dersin işlenişine yönelik aldığım dönütleri ders sonrasında değerlendiririm.	,666
Eğitim öğretim dönemi başında öğrenciler ile birlikte sınıf kuralları oluştururum.	,652
Dersten önce duygusal ve zihinsel olarak derse hazırlanırım.	,645
Dersten sonra ders esnasında zaman kaybına neden olan etmenleri/unsurları değerlendiririm.	,642
Dersten önce öğrencilerin ders araç gereçlerini (defter, kitap, silgi vb.) hazırlamalarını sağlarım.	,595
Ders zili çaldığında vakit kaybetmeden derse girerim.	,594
Derste zaman kullanımını açısında tüm öğrencilere adil davranırım.	,589
Derste konuları öncelik sırasına göre işlerim.	,581
Ders öncesinde öğrenciler arasında görev dağılımını yaparım.	,553
Ders süresi bitmeden dersi bitirmem.	,514
Ders içinde sonraki derslerde kullanabilmek için kısa notlar alırım.	,504
Ders içeriği ile ilgili günlük plan yaparım.	,428

Yapılan çalışmada maddelerin faktör yükleri için 0,40 eşik değeri yeterli olarak düşünülmüş ve bu doğrultuda faktör yükü 0,40'ın üzerinde olan maddeler faktör bünyesinde kabul edilmiştir (Hancock, Mueller; 2010, Tabachnick, Fidell; 2007). Açıklayıcı faktör analizinden sonra tek faktörlü 18 maddelik modelin geçerliliğini ortaya koyabilmek için Mplus programı yardımıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin bu hali ikinci uygulamada kullanılmıştır. İkinci uygulamada dağıtılan 315 ölçek formundan 300 tanesi alınmış olup geri dönüş oranı yaklaşık olarak %95'tir. İkinci uygulamadan elde edilen toplam 300 veriye ise yapısal faktör iyiliğini ortaya koyabilmek adına DFA yapılmıştır. DFA sonucunda maddelerin faktörlere dağılımları ve her bir maddeye ait regresyon katsayısı şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. İlk DFA modeline ilişkin diyagram

Ölçeğin geçerliliğine yönelik yapılan ilk DFA modelinde 18 maddenin dağılımları ve sahip oldukları yükler görülmektedir. Ancak bu modelde .07 gibi düşük bir regresyon katsayısına sahip olan tablo1 de 16 sıra numarasına sahip madde (Ders süresi bitmeden dersi bitirmem) sahip olduğu regresyon katsayısı .30 değerinden düşük olması nedeniyle ölçekten çıkarılması gerekli görülmüştür. Söz konusu madde ölçekten çıkarıldıktan sonra tek faktörlü 17 maddelik ölçüğe yeniden DFA yapılmıştır. Bu uygulama sonrasında elde edilen regresyon katsayıları ve dağılımları Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. İkinci DFA modeline ilişkin diyagram

Şekil 3'te Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi ölçeğinin üç boyutlu 17 maddeden oluşan modeli görülmektedir. Ölçekteki maddelerin regresyon katsayıları .35 ile .66 arasında değişmektedir. Oluşturulan bu modelin uyum indekslerine ilişkin değerleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Doğrulamalı faktör analizi uyum indeksleri

Uyum indeksi	Mükemmel Uyum	Kabul edilebilir Uyum	Araştırma Sonuçları
X^2/sd	$0 \leq X^2/sd \leq 3$	$3 < X^2/sd \leq 5$	1,823
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 < RMSEA \leq .08$	0,052
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 < SRMR \leq .08$	0,050
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI < .95$	0,92

(Seçer, 2013; Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk; 2010; Yılmaz, Çelik, 2009; Akt. Bozpolat, 2016)

Araştırmanın DFA modeline ilişkin uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde Ki-Kare Uyum Testi (χ^2/sd : 1,823), karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI: 0.92), Karekök Ortalamalarının Yaklaşık Hatası (RMSEA: 0.05) ve SRMR değeri 0.05 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ölçeğin tek boyutlu modeline ilişkin değerlerin tabloda da görüldüğü gibi kabul edilebilir sınırlar içerisindedir. Tablodaki değer aralıkları doğrultusunda χ^2/sd , RMSEA, SRMR değerleri mükemmel uyum derecelerine sahipken CFI değeri ise kabul edilebilir değer aralığındadır. Elde edilen bu değerler ile tek faktörlü 17 maddelik Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi ölçeğinin doğrulandığı ifade edilebilir. Bu sonuçlara göre Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği; “*Ders Sürecinde Zaman Yönetimi*” olarak adlandırılan tek faktöre sahiptir. Ölçme aracı ile ilgili olarak faktör analizlerine dair tüm uygulamalar tamamlandıktan sonra ölçek geliştirme evresi sonlandırılmıştır. Beşli likert yapısında hazırlanan ölçek “*kesinlikle katılıyorum=5*”, “*katılıyorum=4*”, “*kararsızım=3*”, “*katılmıyorum=2*”, “*kesinlikle katılmıyorum=1*” şeklinde derecelendirilmiştir.

2.5. Güvenirliğe ilişkin bulgular

Yeni geliştirilen bir ölçme aracının farklı zaman aralıklarındaki uygulamalarda yakın sonuçlar vermesi bu ölçme aracının zaman kararlılığı açısından önemlidir. Bu nedenle Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği'ne ilişkin kararlılık katsayısını bulmak için test-tekrar test tekniği uygulanmıştır. İlk uygulamanın yapıldığı öğretmenlere dört hafta sonra tekrar uygulama yapılmıştır. Birinci uygulamadan elde edilen 335 veri ile ikinci uygulamadan elde edilen 300 veri arasındaki ilişki korelasyon tekniklerinden Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Test-tekrar test uygulaması sonucunda iki ölçüm arasındaki ilişki oldukça yüksek bulunmuştur ($r = .97$, $p = .002$). Elde edilen bu sonuç ölçeğin zaman kararlılığı bakımından yüksek bir güvenirlığe sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yapılan son DFA'dan sonra ölçeğin güvenirlüğünün test edilmesi gerekli görülerek Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Bu doğrultuda yapılan güvenirlilik analizinde ölçeğin tek faktörlü 17 maddelik şeklinde Cronbach Alpha Katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değer güvenirlilik bakımından yeterli olduğu düşünülmüştür.

4. Sonuç

Öğretmenlerin öğretim sürecinde zaman yönetimi becerilerini incelemeye yarayacak bir ölçek geliştirme amacı taşıyan bu araştırma 2016 – 2017 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerindeki devlet okullarında yürütülmüştür. Devlet okullarında ilkökul ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan 315 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Alan yazın taraması, soru havuzu oluşturma, uzman görüşü alma, pilot uygulamalar, açılıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin yapılması sonucunda 5'li likert tipte tek boyutlu 17 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Elde edilen faktör madde özelliklerine uygun olarak “*Ders Sürecinde Zaman Yönetimi*” olarak isimlendirilmiştir. Elde edilen analiz sonuçları ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilirliğini göstermiştir.

İlgili alanyazın tarandığında Türkiye’de zaman yönetimi becerilerini inceleyen araştırmaların Britton ve Tesser (1991) tarafından geliştirilen “*Boş Zaman Yönetimi Ölçeği*” esas alınarak yapıldığı görülmektedir. Bu ölçeğin Alay, Koçak (2002) tarafından Türkçeye uyarlandığı görülmüştür. Aynı ölçeğin Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimlerini ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere kullanıldığı görülmektedir (Alay, Koçak, 2003). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek üzere Erdul (2005) tarafından kullanılan ölçek Gözel (2009) tarafından öğretmenlerin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini incelemek için kullanılmıştır.

Britton ve Tesser’ın (1991) geliştirdiği bu ölçeğin Türkçe ’ye çevrilerek güvenirlilik ve geçerlik analizlerinin özgün yapısına uygun olarak yapılması olumlu bir uygulama olarak düşünülebilir. Ancak ölçeğin kullanıldığı alanların farklılaşması ve geliştirilme amacındaki yapıdan farklılıklar göstermesi bakımından dikkat edilmesi gereken bir durumdur. Bu doğrultuda öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerini ortaya koyabilmek adına alanın kendisine özgü bir zaman yönetimi ölçeğinin geliştirilmesi bu alana katkı sağlayacaktır.

Öğretmenlerin zaman yönetiminin hangi boyutlarında eksikliklerinin olduğu Türk kültürüne uygun geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları yapılmış bir ölçek ile belirlenebilecektir. Bu nedenle bu çalışmanın alana katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Sınıfta öğrenme etkinliklerinin verimin artırılması, zamanın etkili kullanımı ile mümkün olacaktır. Ayrıca bu araştırma sonucunda elde edilecek ölçek ile devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerini karşılaştırmak mümkün olabilecektir. Sonuç olarak Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi Ölçeği'nin Türk kültüründe öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerini ortaya çıkarmada geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilebilir.

Kaynakça

- Abay, M. (2000). Zamanı Değerlendirmek. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- Akatay, A. (2003). Örgütlerde zaman yönetimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(10), 281-300.
- Akın, U., Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, (51), 353-370.
- Akyüz, İ. (2009). Orman endüstri sanayi işletmelerinde zaman yönetimi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 1(3), 1-18.
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Bozpolat, E., Usta, H.G., Uğurlu, C.T., Şimşek, A.S., (2016). Öğretim elemanlarının kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin öğrenci algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *The Journal Of Academic Social Sciences Studies*, (49), 129-145.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. 21. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Caz, Ç. (2014). *Beden eğitimi öğretmenlerinin zaman yönetimi becerilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çam, İ. (2010). *Ortaöğretim tarih öğretmenlerinin derslerinde zamanı etkili kullanma stratejilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (Birinci baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ekici, G. (2005). Öğretim yönetimi. E. Karip (Ed), *Sınıf Yönetimi* (72-109).
- Epçaçan, C., Epçaçan C. (2012). Yapılandırmacı öğretim programları ve sınıf yönetimi arasındaki ilişkiye dair öğretmen görüşleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, (53), 77-100.
- Güçlü, N. (2001). Zaman yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 25(1), 87-106.
- Haynes, M. E. (1999). Zaman yönetiminin temelleri (çev. Y. Bülbül). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Karadağ, K. (2013). Zaman yönetimi ve yöneticiler. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 155(1), 99-103.
- Karlı, D. (2015). Sınıfta öğrenme zamanının yönetimi. M. Şişman, S. Turan (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (147-156). Ankara: Yorum Basın Yayın ve Matbaacılık.
- Livatyalı, H. Y. (2011). Okul ve okulda zaman yönetimi. M. Gürsel (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (118-131). Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- MEB (2017). MEB (2017a). Öğretmen Strateji Belgesi 2017-2023
http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09140719_Strateji_Belgesi_Resmi_Gazete_sonrasY_ilan.pdf
Erişim Tarihi: 10.08.2017
- Özkılıç, R., Korkmaz, N. (2004). Sosyal bilimler, fen bilimleri, beden eğitimi spor öğretmenlerinin sınıfta zaman yönetimine ilişkin davranışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 281-293.
- Özer, M. A. (2010). Verimli örgüt yönetimi için zaman yönetimi. *Çimento İşveren Dergisi*, 24(1), 16-35.
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: Analiz ve raporlaştırma*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Taş, S. (2010). İlköğretim okullarında sınıfta zaman kaybettiren etkinlikler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(12), 73-93.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L.S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5.Baskı). New York: Pearson Education.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Üstün, A. , Nural, E , Değer, Ş . (2015). Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıfta zaman yönetimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi: Trabzon ili örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 47-66.

EK 1.**ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI**

Sayın Hocam

KSÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı'nda sürdürmekte olduğum lisansüstü eğitimim kapsamında geliştirmeye çalıştığım Öğretim Sürecinde Zaman Yönetimi ölçeği ile ilgili görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır. Aşağıdaki maddeler ile ilgili olarak taslakta olduğu haliyle bulunması, bulunmaması ya da düzeltilmesi gerektiğine dair düşüncelerinizi ifade etmeniz bizi sevindirecektir. Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Ahmet YAVUZ
Yüksek Lisans Öğrencisi

		BULUNMALI	ÇIKARILMALI	DÜZELTİLMELİ
1	Ders öncesinde öğrencilerin gelişimini ön plana alan programlar hazırlarım.	☐	☐	☐
2	Ders öncesinde dersin hedeflerini gözden geçiririm	☐	☐	☐
3	Ders öncesinde öğrenciler arasında görev dağılımı yaparım.	☐	☐	☐
4	Ders içeriği ile ilgili günlük plan yaparım.	☐	☐	☐
5	Hazırladığım günlük planda iletişim, soru sorma ve dönütlerin nasıl olacağını belirlerim.	☐	☐	☐
6	Dönem başlamadan önce öğrencilerle birlikte sınıf kuralları oluştururum.	☐	☐	☐
7	Dersten önce öğrencilerin dersle ilgili materyallerini (kitap, defter, silgi, bilgisayar vb.) hazırlamalarını sağlarım.	☐	☐	☐
8	Dersten önce kendimi duygusal ve zihinsel olarak ders anlatmaya hazır hissederim.	☐	☐	☐
9	Ders zili çaldığında vakit kaybetmeden derse girerim.	☐	☐	☐
10	Ders öncesinde derste kullanılacak materyallerin hazır olmasını sağlarım.	☐	☐	☐
11	Sınıfa girdiğimde derse başlamadan önce olumlu bir atmosfer oluştururum.	☐	☐	☐
12	Derse başlamadan önce öğrencilere konunun önemi ve kapsamı hakkında bilgi veririm.	☐	☐	☐
13	Derste konuları öncelik sırasına göre işlerim.	☐	☐	☐
14	Derste konunun özelliğine göre öğretim yöntem ve teknikleri kullanırım.	☐	☐	☐
15	Derste öğrencilerin sıkıldığını hissettiğimde farklı öğretim yöntemleri kullanırım.	☐	☐	☐
16	Deney ve uygulama çalışmalarında öğrencilerin ön planda olmasını sağlarım.	☐	☐	☐

17	Ders öncesinde vereceğim örnekleri gözden geçiririm.	☐	☐	☐
18	Sınıfta yapılacak rutin işleri(defteri yazma, eğitsel kol faaliyetleri) dersin sonuna ertelerim.	☐	☐	☐
19	Sınıfta dersin akışını bozacak telefon, ziyaretçi, idari duyuru gibi unsurlara izin vermem.	☐	☐	☐
20	Derste akademik olmayan konulara daha az zaman ayırırım.	☐	☐	☐
21	Derste tüm öğrencilere adil davranırım.	☐	☐	☐
22	Daha sonraki dersin olumlu bir şekilde işlenebilmesi için dersi olumlu iletilerle bitiririm.	☐	☐	☐
23	Ders süresi bitmeden dersi bitirmem.	☐	☐	☐
24	Dersten sonra mevcut ders planımın eksikliklerini tespit eder ve planımı güncelleştiririm.	☐	☐	☐
25	Derste bir sonraki derslerde kullanabilmek için kısa notlar alırım.	☐	☐	☐
26	Derste öğrencilerden derse yönelik almış olduğum dönütleri ders sonrasında değerlendiririm.	☐	☐	☐
27	Ders sonrasında o derste zaman kaybına neden olan etmenleri değerlendiririm.	☐	☐	☐
28	Bir sonraki ders için öğretim yöntem ve tekniklerimi sınıf özelliklerine göre güncelleştiririm.	☐	☐	☐
29	Günlük rutin işleri standartlaştıracak pratik çözümler üretirim.	☐	☐	☐
30	Bir sonraki ders için öğrencilerin yapması gereken hazırlıkları belirtirim.	☐	☐	☐
31	Sonraki ders için kullanılacak olan materyallerin hazır olmasını sağlarım.	☐	☐	☐
32	Ders sonrası günlük planı kontrol ederim.	☐	☐	☐
33	Ders süresince saatimi kontrol ederim	☐	☐	☐
34	Öğrencileri tanımaya çalışır onlara isimleri ile hitap ederim.	☐	☐	☐
35	Ders bittikten sonra zaman yönetimi becerimi değerlendiririm.	☐	☐	☐